

N:o 38.

Ank. till Riksd. Kansli den 3 Maj 1876, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner, åsyftande inddring i Kongl. Förordningarne den 21 Mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad, om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd, samt om landsting.

Till följd af båda Kamrarnes beslut åligger det Lag-Utskottet att yttra sig öfver nio i de särskilda Kamrarne väckta motioner angående ändringar i ofvanberörda författningar. I likhet med hvad tillförene egt rum, anser Utskottet lämpligast att afgifva utlåtande öfver alla dessa motioner i ett sammanhang och att dervid följa den ordning, hvar på sjelfva ämnenas beskaffenhet lemna anvisning.

Viktigast bland de nu väckta frågorna är den om rösträtt i kommunens angelägenheter och huru det så kallade röstvärdet skall beräknas.

De grundsatser, som uti detta hänseende blifvit följda i förordningen om kommunalstyrelse på landet, äro, att skyldigheten till bidrag åt kommunens kassa och rättighet till röst i kommunens angelägenheter utgöra hvarandras vilkor och förutsätta hvarandra, samt att röstvärdet beräknas efter bidraget. I enlighet härmed bestämes i 8 § i allmänhet, att en hvar välfrejdad svensk undersåte, som är medlem af en kommun och förbunden att till kommunen erlägga skatt, är berättigad att deltaga i kommunal-stämmans öfverläggningar och beslut, samt i 12 §, att röstvärdet skall beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal.

I afseende på rösträtt i *stadskommunens* angelägenheter gälla enahanda grundsatser, som de ofvannämnda, så att en hvar vid allmän rådstuga röstberättigad eger en röst för hvarje honom enligt Art. II i Bevillningsstadgan påförd hel kronas bevillning till staten, dock med

den begränsning att ej någon må vid allmän rådstuga utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar emot en femtiondedel af stadens hela röstetal efter röstlängden, eller i något fall för högre röstetal än det, som motsvarar bevillningen för tio tusen kronors inkomst af kapital eller arbete.

För utöfvande af rösträtt vid *kyrkostämman* gälla samma föreskrifter, som i förordningarne om kommunalstyrelse på landet och i stad blifvit stadgade för kommunalstämma och allmän rådstuga.

Uti de till Utskottet nu öfverlemnade motioner, som afse mer eller mindre genomgripande förändringar i dessa bestämmelser, har blifvit hemställt:

1:o af Herr Grefve *Ludvig af Ugglas* (N:o 1) att Riksdagen för sin del ville besluta sådan ändring i förordningen om kommunalstyrelse på landet, *att*, med nedanstående undantag, för bifall till förslag, som första gången å kommunalstämma behandlades, skulle erfordras, förutom röstöfvervigt enligt fyrktal, att minst hälften af de i stämman deltagande detsamma godkänt; *att*, om majoritet dervid vunnes endast efter den ena beräkningsgrunden, skulle frågan uppskjutas till ny kommunalstämma, hvilken först en månad derefter finge hållas och hvarvid för frågans godkännande fordrades, förutom majoritet efter fyrktal, att en tredjedel af kommunens närvarande ledamöter bifölle densamma; *att*, der icke detta dubbla röstförhållande uppnåddes, vore frågan förfallen och finge icke åter upptagas förr än efter tre månader, då den skulle såsom ny behandlas; *att* på enahanda sätt borde beslut fattas om de utgiftsförslag, som af kommunalnämnden enligt § 62 litt. C framställes, der dessa icke af förut fattade beslut föranleddes; *att* deremot borde uteslutande efter fyrktal afgöras förslag, afseende verkställighetsåtgärder i följd af förut fattade beslut; frågor rörande kommunens folkskola och fattigvård, så tillvida som dessa enligt författningar äro kommunen ålagda; den budget, som kommunalnämnden enligt § 62 § skall för stämman framlägga, dock med det eventuella undantag, hvarom ofvan förmäles; samt val; *och slutligen att* för bifall till skuldsättning borde erfordras två tredjedelar af afgifna röster enligt fyrktal, förutom den personliga röstberäkningen, sådan den finnes här ofvan angifven.

2:o af Herr *C. J. Svensén* (N:o 84) »att Riksdagen måtte för sin del besluta sådana ändringar i kommunallagarne, att för röstegande inom kommunen röstvärdet må beräknas efter den siffra som, multiplicerad med sig sjelf,
(på landet)
angifver det honom åsatta fyrktal;

(i stad)

i riksdaler (kronor), med ören såsom bråk, angifver den honom enligt art. 2 bevillningsförordningen senast åsatta bevillning; skolande sagda siffra, om den innehåller bråk, höjas till närmaste hela tal.»

3:o af Herr *C. E. Hjelm* (N:o 125) »att Riksdagen för sin del beslutar, att 11 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet må erhålla följande lydelse:

Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal. Dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tjugonedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden; dock icke i något fall högre än med det fyrktal, som svarar mot bevillning enligt II artikeln för 4,000 R:drs inkomst, efter fastighetsvärde af 80,000 R:dr.»

4:o af Herrar *Per Nilsson* (N:o 41) och *P. Hübinette* (N:o 12), att Riksdagen ville för sin del besluta att 11 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal. Dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden, eller i något fall för högre röstetal, än det, som motsvarar en bevillning af tiotusen kronors inkomst af kapital eller arbete.»

Hvad först angår Herr Svenséns förslag om ändring i *den kommunala rösträtten i stad*, så har efter den jemkning deri, som skett genom Kongl. kungörelsen den 9 November 1869, icke, såvidt Utskottet känner, försports någon klagan, föranledande till upphäfvande af eller rubbning i de gällande bestämmelserna i ämnet. Vid sådant förhållande anser sig Utskottet böra hemställa,

1:o att Herr Svenséns motion i denna del måtte lemnas utan afseende.

Beträffande *den kommunala rösträtten på landet*, så hafva deremot under flera riksdagar förslag till dess begränsning blifvit framställda.

I anledning af de motioner, som vid sistlidne riksdag i detta ämne väcktes, yttrade Utskottet, att kommunens verksamhet afsåge hufvudsakligen dess gemensamma ordnings- och hushållnings-angelägenheter, hvilka åter, med högst få undantag, vore förenade med större eller mindre utgifter. Vid detta förhållande syntes den af lagstiftaren antagna princip, att den, som till berörda utgifters bestridande erlade större bidrag än en annan, äfven borde i proportion dertill hafva större inflytande på kommunens angelägenheter, ega full giltighet och jemväl

böra med följdriktighet tillämpas intill den gräns, utöfver hvilken konsekvensen icke kunde gå, utan att leda till uppenbar obillighet. I afseende härpå hade Utskottet af Statistiska Centralbyråns berättelse rörande rösträtten inhemtat, att inom rikets 2,353 landskommuner innehade 54 röstegande af hela fyrktalet inom sin kommun utöfver hälften, 378 öfver $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ och 1,697 öfver $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{4}$. Häraf följde åter att inom en mängd kommuner antingen en enda röstegande eller ett högst ringa fåtal sådana kunde i strid mot den stora mängden af samtliga öfriga röstegande göra sin mening i kommunala frågor gällande. Obilligheten i allmänhet häraf syntes uppenbar, likasom det äfven förefölle naturligt, att under sådana förhållanden ett af kommunalinstitutionens viktigaste syften — väckandet och underhållandet af intresse för kommunens angelägenheter — måste i väsentlig mån förfelas. Då nu gällande bestämmelser sälunda innebure en möjlighet till orättvisa och billigt missnöje, ansåg Utskottet, att denna möjlighet borde genom en klok och billig begränsning af röstberäkningen uppåt förekommas. Naturen af en lagförändring i sådan riktning innebure att med afseende på bestämda förhållanden lagstiftaren funne sig föranlåten att i tillämpningen af en rättssats, som eljest ansåges ega giltighet, medgifva en inskränkning, hvilken just i följd af dess konventionela grund måste blifva mer eller mindre godtycklig. Då emellertid genom ett röstmaximum, som innefattade ett förklarande att vid den derigenom angifna gräns skattebidragen upphörde att på rösträtten utöfva inflytande, allenast en enda godtycklig bestämmelse skulle meddelas, under det genom en graderad röstskala ett nytt godtycke komme att med hvarje siffra i skalan lagbindas, ansåge Utskottet en lagstiftningsåtgärd i förra riktningen ega ett afgjordt företräde framför en i den senare.

I fråga om sättet för bestämmandet af ett röstmaximum åberopade Utskottet hvad 1868 års Lag-Utskott anført, att, såsom en af de viktigaste omständigheter, hvilka vid denna frågas afgörande måste tagas i betraktande, framställde sig svårigheten att finna något maximum, som vore på både de större och de mindre kommunerna lika verksamt. Denna svårighet vore lika stor, antingen man önskade ett relativt maximum, bestämdt i något visst förhållande till kommunens sammanlagda röstetal, eller ett absolut, så att man, utan afseende å sammanlagda röstetalet, faststälde ett visst antal röster såsom det högsta, hvarmed finge röstas. I båda fallen inträffade, att maximum blefve antingen för mycket inskränkande inom de mindre kommunerna eller för litet inskränkande inom de större. Den bästa utvägen till dessa begge olägenheter förekommande vore att söka i en samverkan af relativ och abso-

lut röstbegränsning. Om man nemligen såsom regel bestämde, att maximum af röster skulle vara en viss bråkdel af kommunens hela röstetal, men tillika föreskrefve, att ingen finge rösta med mera än ett visst antal röster, så blefve följderna deraf den, att inom de mindre kommunerna verkade förstnämnda bestämmelse, inom de större åter den sistnämnda.

Denna uppfattning, som låge till grund för nu gällande stadganden i afseende på rösträttens inskränkning i stad, ansåg Utskottet böra tjena till ledning vid reglering af rösträtten jemväl på landet. Med denna utgångspunkt och på grund af de upplysningar, som af statistiken i ämnet stått att inhemta, föreslog Utskottet att det relativa maximum borde bestämmas till en tiondedel af kommunens hela röstetal och det absoluta till 1000 röster, motsvarande antingen 10,000 kronors inkomst af kapital eller arbete eller besittning af jordbruksfastighet till ett taxeringsvärde af 166,666 kronor 67 öre.

Hufvudsakligen vidhållande de åsikter, som sålunda blifvit af Utskottet vid sistlidne riksdag uttalade, har Utskottet dock med hänsyn till de anmärkningar som blifvit framställda derom, att de förnögnare kommunmedlemmarnes inflytande blefve genom det ifrågasatta absoluta maximum allt för mycket inskränkt, ansett sig böra, för undanrödjande af denna anmärkning, hemställa, att detta maximum måtte bestämmas sålunda, att ingen må utöfva rösträtt i vidsträcktare mån än med en röst för hvarje fyrk till och med 1000, samt vidare för hvarje fullt tiotal af öfriga honom påförda fyrkar.

I anledning af hvad sålunda blifvit anfördt får Utskottet, som funnit de utaf Herr Grefve af Ugglas föreslagna stadganden vara allt för invecklade för att böra förordas samt dessutom kunna, der de antoges, i sin tillämpning inverka förlamande på kommunens beslutanderätt, vördsam hemställa,

2:o att Riksdagen ville för sin del besluta, att 11 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, sådan denna § blifvit ändrad genom Kongl. kungörelsen den 8 September 1868, skall erhålla följande förändrade lydelse:

Röstvärdet skall beräknas efter det enhvar röstegande åsatta fyrktal; dock må ej någon för det fyrktal, som öfverstiger ett tusen, utöfva rösträtt med mera, än en röst för hvarje tionde fyrk. Ej heller må någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar

mot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden.

Om detta förslag af Riksdagen bifalles, torde 2 mom. af 59 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, sådant detta lyder i Kongl. kungörelsen den 8 September 1868, böra, med afseende på derutinnan förekommande hänvisningar, erhålla följande förändrade lydelse:

3:o. Denna längd, som ligger till grund för kommunalutskyldernas debitering, utgör, med iakttagande af de bestämmelser och undantag, 8, 9 och 11 §§ innehålla, tillika kommunens röstlängd. I den — — — förvaras.

Uti en inom Andra Kamnaren väckt motion (N:o 126) har Herr *Hjelm* föreslagit »att, för händelse att Riksdagen för sin del beslutar ändring i den kommunala rösträtten för landet, den äfven beslutar, att de afgifter, som enligt 35 § i Kongl. förordningen af den 21 Mars 1862 rörande kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd utgå efter den för rösträtt i kyrkostämman bestämda grund, må utdebiteras i likhet med hvad stadgadt är för kommunalutskylder i allmänhet.»

Då emellertid, enligt åberopade § i nämnda Kongl. förordning, de afgifter, om hvilka kyrkostämman beslutar, skola, der ej annorlunda finnes stadgadt, utgå efter den för rösträtt i kyrkostämman bestämda grund, hvilken, enligt 6 § i sagda Kongl. förordning, är densamma, som på landet finnes för rösträtt i kommunalstämma föreskrifven; men enligt Utskottets under mom. 2:o här ofvan anmärkta ändringsförslag fyrktalet fortfarande liksom hittills skall utgöra grunden för den kommunala rösträtten, ehuru en inskränkning i dess utöfning blifvit föreslagen, så att följaktligen ofvan berörda afgifter, oberoende af samma förslags antagande, komma att, äfven efter lagens nuvarande ordasätt, i likhet med hvad tillförene egt runn, efter fyrktalet utgå, föranlåtes Utskottet hemställa,

4:o att Herr *Hjelms* ifrågavarande motion måtte lemnas utan afseende.

I 2 mom. af 10 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet stadgas, att för fastighet, som innehafves af landtbo eller arrendator, röstar innehafvaren.

Med förmälan, att då landtbo eller arrendator hade skyldighet att för fastigheten erlägga kommunalutskylder, detta stadgande i allmänhet vore förenligt med rättvisa, har Herr *Grefve af Ugglas*, under erinran att förhållandet gestaltade sig annorlunda, om beslutet afsåge en längre

tids fortgående beskattning, hvartill landtbon eller arrendatorn möjligen komme att föga eller intet bidra, föreslagit, »att i fråga om upptagande af lån eller påläggande af afgifter för företag, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år, ege landtbo eller arrendator ej rösta, med mindre 5 år återstå å hans för vissa år bestämda arrendetid.»

Den sålunda framställda anmärkningen mot arrendators rättsenliga befogenhet att i uppgifna fallet utöfva rösträtt, eger tillämplighet på alla sådana kommunmedlemmar, hvilkas bosättning inom kommunen är beroende af mera tillfälliga omständigheter och om hvilka sålunda kan med större eller mindre sannolikhet förutsättas, att de upphöra att vara medlemmar i kommunen långt innan en beskattning, hvartill de kunna genom sin röst bidra, blifvit till fullo utgjord.

Då någon inskränkning i rösträtten för dylika kommunmedlemmar i allmänhet svårigen lär kunna ega rum och ej heller blifvit ifrågasatt, får Utskottet hemställa,

5:o att Herr Grefve af Ugglas ifrågavarande förslag ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Under förebärande, att stadgandena i 8 § af förordningen om kommunalstyrelse på landet och 10 § af förordningen om kommunalstyrelse i stad derom, att den, som eljest eger rösträtt i kommunens angelägenheter, icke, *derest han häftar för oguldna kommunalutskylder*, må densamma utöfva, tolkades på det sätt, att ingen, hvilken såsom egare eller arrendator öfvertagit fast egendom eller från en kommun inflyttat till en annan, finge inom den sistnämnda utöfva rösträtt innan han betalt ett års kommunalutskylder, har Herr A. W. Uhr uti en inom Andra Kammarerna väckt motion (N:o 43), för undanröjande af den otydlighet, hvarmed nämnda lagrum skulle vara behäftade, föreslagit, att det i den förekommande uttrycket: »och icke häftar för oguldna kommunal- (stads-) utskylder», måtte utbytas mot orden: »och icke häftar för honom åliggande, till betalning förfallna, oguldna kommunal- (stads-) utskylder.»

Enär emellertid, äfven enligt ifrågavarande lagbuds nuvarande lydelse, är uppenbart, att den omständighet allena, att utskylderna ej blifvit erlagda, icke, vid det förhållande att de ej heller äro till betalning förfallna, utgör laga hinder för den kommunala rösträttens utöfning, så att den föreslagna ändringen af samma lagbuds ordalydelse icke torde vara af behofvet påkallad, anser sig Utskottet böra förorda,

6:o att Herr Uhrs omhandlade motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I syfte att upphäfvä kyrkoherdes sjelfskrifvenhet till ordförandeskap i skolråd, har Herr *J. N. Biesert* uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 80) föreslagit, »att Riksdagen ville för sin del besluta, det 23 § i Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Kyrkoherden eller den hans embete förestår, eller ock annan prestman, som han för något tillfälle kan dertill förordna, är i kyrkorådet ordförande.

I den annex- eller kapellförsamling, vid hvilken särskild ständig prestman finnes anstald, skall han föra ordet, när kyrkoherden eller den, som hans embete förvaltar, ej är tillstädes.

Ledamöter i kyrkorådet äro församlingens kyrkovärdar samt så många i kyrkostämma valde, för gudsfruktan och nit kände män, som församlingen finner lämpligt utse.

Ledamöter i skolrådet äro: för moderförsamlingen kyrkoherden eller den embetet förestår och för annex- eller kapellförsamling dervarande ordinarie prestman eller den embetet förestår, samt dessutom så många i kyrkostämma valde, för nit om skolväsendet kände män, församlingen finner lämpligt utse.

Skolrådet väljer inom sig ordförande och vice ordförande.

I såväl kyrkorådet som skolrådet må ledamöternes antal, ordföranden inberäknad, icke understiga fem.

Ledamöter i kyrko- och skolrådet väljas för fyra års tid.»

Denna fråga har åtskilliga gånger tillföre varit föremål för representationens öfverläggningar, senast vid tre sistförflutna årens riksdagar, då Utskottet anförde, att, efter hvad erfarenheten visat, det visserligen någon gång kunde inträffa, att kyrkoherden till följd af ålderdom, sjuklighet, bristande nit eller annan orsak icke vore lämplig till ordförande i skolrådet; men då, på sätt folkskoleinspektörernes berättelser gäfvé vid handen, folkskolans angelägenheter i allmänhet blifvit omfattade af prestskapet med en nitälskan, som icke allestädes motsvarats af benägenhet å församlingarnes sida att underkasta sig de för skolväsendets utveckling erforderliga uppoffringar, samt många församlingar saknade bland sina medlemmar andra personer, lämpliga och oförhindrade att utöfva ifrågavarande mödosamma och ansvarsfulla befattning, hade man ansett densamma icke kunna utan skada för folkskolan ovilkorligen skiljas från kyrkoherdens embetsverksamhet, helst kyrkoherden, i fall befattningen gjordes till blott ett kommunalt uppdrag, icke gerna kunde tillförbindas vidsträcktare skyldighet att efter val emottaga eller innehafva detta uppdrag, än som åläge en hvar af församlingens öfrige medlemmar.

Det borde derföre gälla såsom regel, att kyrkoherden skulle vara ordförande i skolrådet. Men då undantag från denna regel någon gång kunde vara af behofvet påkalladt, borde lagstiftningen sådant medgifva. Det syntes vara en brist i gällande lag, att föreskrift saknades derom, huruledes, i händelse pastor, vare sig af oförmåga eller annan orsak, icke behörigen fullgjorde sina skyldigheter såsom skolrådets ordförande, eller af giltiga skäl sjelf önskade befrielse från befattningen, vederbörande myndighet måtte kunna entlediga honom derifrån och förordna annan ordförande i hans ställe. En sådan åtgärd torde böra ankomma på domkapitlet, som, derest antingen pastor sjelf sökte entledigande, eller skolinspektör eller församlingen derom gjorde anmälan, kunde efter omständigheterna förfara, dervid den, som icke ville åtnöjas med domkapitlets beslut, egde att mot detsamma i laga ordning fullfölja talan. En förändring i sådant syfte medförde emellertid äfven nödvändighet att meddela andra stadganden än de nu gällande i afseende på presterskapets befattning med statistiska uppgifter rörande folkskolorna med mera sådant, hörande till det Kongl. Maj:t allena förbehållna lagstiftningsområde.

Dessa åsikter hafva jemväl nu gjort sig gällande hos Utskottet, som således ansett sig böra ånyo framlägga det af Utskottet vid förra riksdagen framställda förslag; och får Utskottet, i öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit anfördt, vördsamt hemställa,

7:o dels att Riksdagen ville för sin del besluta, att 23 § i Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862 skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Kyrkoherden, eller den hans embete förestår, eller ock annan prestman, som han för något tillfälle kan dertill förordna, är i kyrkorådet ordförande.

I den annex- eller kapellförsamling, vid hvilken särskild prestman finnes anställd, skall han föra ordet, när kyrkoherden, eller den, som hans embete förvaltar, ej är i stämman tillstädes.

I skolråd skall jemväl kyrkoherden, eller den hans embete förestår, vara ordförande, derest ej stiftsstyrelsen, på anmälan af kyrkoherden, eller eljest, finner skäl att annan ordförande förordna.

Ledamöter i kyrkorådet äro församlingens kyrkivårdar samt så många i kyrkostämma valde, för guds-

fruktan och nit kände män, som församlingen finner lämpligt utse.

Till ledamöter i skolrådet eger församlingen likaledes att å kyrkostämman utse lämpligt antal för nit om skolväsendet kände män.

Skolrådet väljer inom sig vice ordförande.

I så väl kyrkorådet, som skolrådet, må ledamöternes antal likväl, ordföranden inberäknad, icke understiga fem.

Ledamöterna i kyrko- och skolråden väljas för fyra års tid.»

dels ock att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t, derest nämnda beslut vinner Kongl. Maj:ts godkännande, tacktes i öfverensstämmelse härmed vidtagna de förändringar i Kongl. stadgan om folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842 och öfriga hithörande författningar, som till följd af samma beslut blifva erforderliga.

Under åberopande bland annat af hvad tillförene blifvit anfördt derom, att Kalmar läns landsting år 1864 hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning att Öland måtte få utgöra ett särskildt landstingsområde, men att denna framställning icke blifvit af Kongl. Maj:t bifallen, emedan antalet landstingsmän för denna ö uppginge till endast tio, har Herr *A. P. Danielsson* uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 39) hemställt, att Riksdagen behagade besluta, att 3 § i Kongl. förordningen om landsting den 21 Mars 1862 måtte erhålla följande tillägg:

»När ön Öland till följd af sitt läge kommer, på framställning derom, att blifva ett särskildt landsting, må landstingsmännen på Öland väljas sålunda:

att stad med 500 innevånare eller derunder utser 1 landstingsman, med öfver 500 till och med 1,000 innevånare 2 landstingsmän, med öfver 1,000 till och med 2,000 4 landstingsmän o. s. v.;

att hvarje härad eller tingslag med 2,000 innevånare utser 1 landstingsman, med öfver 2,000 till och med 4,000 2 landstingsmän, med öfver 4,000 till och med 8,000 4 landstingsmän o. s. v., efter samma beräkning för öfverskjutande folkmängd.»

Detta förslag har två gånger förut varit föremål för representationens öfverläggningar, senast vid sistförflutna riksdag, då Utskottet an-

förde, att landstingsinstitutionen afsåge bland annat, att genom sammanlutning af flera kommuner landstingen måtte med den styrka, som för-
enade krafter förläna, kunna verksamt bidra till afhjelpandet företrä-
desvis af de behof, hvilka, af mera allmän natur, toge i anspråk sådana
större uppoffringar, till hvilka den mindre samhälligheten kunde anses
sakna benägenhet eller förmåga. Vid sådant förhållande skulle Öland,
som hade en folkmängd af allenast omkring 38,000 innevånare, icke
lämpligen kunna bilda ett särskildt landstingsområde. Man borde der-
före icke stifta en undantagslag för ett fall, som med desto mindre
sannolikhet skulle komma att inträffa, som Kalmar län redan förut vore
deladt i två landstingsområden.

Utskottet, som gillar de åsigter, hvilka sålunda blifvit uttalade, får
alltså värdsamt hemställa,

8:o att Herr Danielssons omförmälda motion icke
måtte bifallas.

Stockholm den 2 Maj 1876.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

mot 2 punkten:

af Herr *von Gegerfelt*, som ansåg 11 § af Kongl. förordningen den
21 Mars 1862 om kommunalstyrelse å landet böra erhålla följande ly-
delse:

Röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrk-
tal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster än som
svarar mot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden.

af Herr Grefve *Mörner*, med hvilken Herrar Friherre *Wrede*, *Meijer*
och Grefve *von Platen* instämt: »Då Utskottet icke synes mig hafva

åstadkommit ett antagligt förslag till ändring i den kommunala rösträtten, får emot Utskottets beslut jag mig reservera.»

af Herr Friherre *Akerhielm*: »Vidblifvande de åsigter, jag år 1870 såsom ledamot af Lag-Utskottet varit i tillfälle att reservationsvis uttala vid Utskottets Utlåtande N:o 21, i fråga om den kommunala rösträtten på landet, anser jag fortfarande rösträtt i fråga om val till kommunala förtroenden kunna och böra ega rum *per capita*, men deremot, hvad angår beskattningsfrågor, någon ändring i nu gällande rösträtt icke böra medgifvas. Detta senare förmenar jag numera så mycket mindre böra ifrågakomma, som, enligt min tanke, den sväfvande frågan om huru allmänna onera, såsom kyrkobyggnad, tingshusbyggnad, vägunderhåll m. m. dylikt, skola utgöras, i en icke aflägsen framtid torde få sin lösning så, att de komma att utgå efter fyruk, eller på bevillingens grund.

Då emellertid Utskottet, som ansett motionerna sådant icke medgifva, ej till behandling upptagit det förslag, stödt på mina nu åberopade åsigter, jag trots kunna framläggas, har jag endast att nu anteckna min från Utskottets förslag skiljaktiga mening.»

af Herr *Ribbing*: »Ehuru väl jag anser af behovet påkalladt, att den kommunala rösträtten till det aldra minsta så ändras, att icke, genom en endas röstöfvervigt, sjelfva den kommunala sjelfstyrelsen, sådan den i § 1 af förordningen om kommunalstyrelse på landet är angifven, försvinner, samt att den uppenbara motsägelsen mellan § 9 mom. 3 och § 13 upphäfves, har jag dock ej kunnat finna mig vid den ändring i rösträtten, Utskottet på grund af afgifna motioner i ämnet föreslagit, och får fördenskull anmäla min afvikande mening.»

af Herr *Torpadie*, med hvilken Herr *Lyth* instämt: »Ehuru det slut, hvori Utskottet stannat i fråga om ändring i den kommunala rösträtten, synes mig skäligen antagligt, anser jag mig dock icke böra undertrycka den åsigt, jag inom Utskottet uttalat, eller att, bland de till Utskottet hänvisade motioner angående ändringar i stadgandena rörande den kommunala rösträtten, den af Herr C. J. Svensén afgifna och af Herr S. Johnson biträdda torde hafva varit förtjent af den största uppmärksamheten. Det förslag, som i denna motion innehålles, erbjuder åtskilliga beaktansvärda fördelar. Det hvilar på en bestämd, aritmetisk grundval och genom detsammans antagande skulle personlighet och förmögenhet så lika som möjligt motväga hvarandra, fastställande af ett röstmaximum kunna undvikas samt enhet uti i fråga varande lagstiftning för stad och land införas.

Då emellertid formuleringen af de föreslagna ändringarna i kommunallagarne torde böra ske med synnerlig noggrannhet samt åtföljas

af nödiga tabeller, har jag ansett Utskottet böra på grund af motionen föreslå,

att Riksdagen måtte besluta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med begäran, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för nästkommande års Riksdag framlägga ett sådant förslag till ändringar i kommunallagarne, att för röstegande inom kommunen röstvärdet nå beräknas efter den siffra, som, multiplicerad med sig sjelf, angifver *på landet* det honom åsatta fyrktal och *i stad* i kronor, med ören såsom bråk, den honom enligt 2:dra Art. Bevillningsförordningen senast åsatta bevillning, med iakttagande deraf att sagda siffra, om den innehåller bråk, höjes till närmast hela tal; äfvensom att Riksdagen i den underdåniga skrifvelsen ville anhålla, det behagade Kongl. Maj:t låta utarbета sådana tabeller, som i följd af lagförslagen kunna finnas nödiga.»

mot 7 punkten:

af Herr *Anders Persson*.

Herrar Friherre *Åkerhielm* och *Philipsson* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen, den förre af Herr Grefve af *Ugglas* motion och den senare af Herr *Bieserts* motion.